

Міністерство освіти і науки,
молоді та спорту України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника
Юридичний інститут

**Збірник наукових праць
викладачів
Юридичного інституту**

*присвячений 20-річчю
створення Юридичного інституту*

м. Івано-Франківськ, 2012

ПЕТЕЧЕЛ
Олексій
Юрійович

**кандидат юридичних
наук, доцент**

**Форми використання спеціальних
психологічних знань щодо
неповнолітніх учасників досудового
слідства**

Розкриття та розслідування кримінальних справ в сучасний період є складною, багатоаспектною діяльністю, що потребує все більшого використання знань багатьох наук, досвіду висококваліфікованих спеціалістів різних галузей, які можуть допомогти в цій діяльності (технічно, методично, гносеологічно тощо). Для розслідування вчинених злочинів кримінально-процесуальний закон дозволяє слідчим залучати таких спеціалістів з різних галузей науки і техніки. Метою даної статті є визначення форм використання спеціальних психологічних знань щодо неповнолітніх учасників досудового слідства та їх характеристика. Дослідження в цьому напрямку проводили Костицький М. В., Кошинець В. В., Марчак В. Я., Мітрохіна З. І., Романюк Б. В. і інші.

На сьогодні використання спеціальних технічних, медичних знань в процесі розслідування злочинів вважається звичним явищем. До компетенції слідчого не належить визначення причин смерті осіб, ступінь тяжкості нанесених тілесних ушкоджень, визначення статевої зрілості потерпілої та біологічного віку особи. Відповідно до ст. 76 Кримінально-процесуального кодексу України, залучення судово-медичного експерта у зазначених випадках є обов'язковим. Для порівняння, при провадженні кримінальних справ професійні психологи майже не залучаються.

Під спеціальними психологічними знаннями розуміють професійні знання науки психології, її основних галузей, вміння застосовувати спеціальні тестові та інші психологічні методики, набуті при здобутті психологічних спеціальностей, у процесі навчання в аспірантурі, практичній діяльності (як психолога) особою, яка залучається до кримінального процесу як експерт, консультант, спеціаліст-психолог [1].

Останнім часом рівень підготовки слідчих у галузі юридичної психології зростає. Але, бути професіоналом одночасно у психології і у юриспруденції практично неможливо. Використання психологів як консультантів, спеціалістів, експертів повинно бути звичайним явищем при розслідуванні злочинів, особливо, вчинених неповнолітніми.

Залучення фахівців-психологів до проведення слідчих дій для розкриття злочинів, вчинених неповнолітніми дозволить виявити психологічні причини і мотиви їх вчинення, отримати повну і достовірну інформацію від підлітків про обставини злочину тощо. Психолог може грамотно підготувати неповнолітнього до проведення різних слідчих дій, зокрема, допиту, очної ставки, які за своїм змістом можуть бути травмуючими для його несформованої психіки. До того ж, психологу набагато легше переконати підлітка говорити правду. Фахівець-психолог може допомогти слідчому у виявленні та вилученні додаткових доказів, дати пояснення з питань, що відносяться до вікових, психологічних особливостей неповнолітніх, звернути увагу слідчого на певні обставини справи, допомогти йому у підготовці матеріалів для проведення судово-психологічної експертизи неповнолітнього.

Щоб правильно дати неповнолітньому характеристику, яка відповідає дійсності, знайти до нього підхід, виробити доцільні прийоми допиту чи тактику розмови, потрібно вивчити характер і погляди, інтереси і вподобання підлітка. Вивчити неповнолітнього – це не тільки встановити, чи притягався він до відповідальності, як поведився в школі тощо, а проникнути в його психологічну сферу: хто він, які фактори сприяли вчиненню злочину тощо. Необхідно враховувати, що якої б тяжкості злочин не вчинив неповнолітній, останній намагається якомога краще виглядати в очах оточуючих, і дуже переживає, якщо у них інша думка.

Знання вікових психологічних особливостей неповнолітнього може допомогти у визначенні основних рушійних факторів, якими можуть бути і вікові особливості. Наприклад, вчинення крадіжки не з корисливих мотивів, а через бажання показати себе перед друзями, завоювати їхню прихильність, повагу, авторитет. Відповіді на ці питання вимагають ґрунтовної психологічної підготовки.

У зв'язку з цим, на нашу думку, необхідним є залучення психологів до розслідування справ за участю неповнолітніх. Існують різні уявлення про форми використання знань психолога. Ми повністю поділяємо думку В. В. Кощинця про те, що зараз психологічні знання використовуються, в основному, в формі судово-психіатричної, судово-психологічної і комплексної судової психолого-психіатричної експертизах. Такий стан справ відображається на практичній діяльності експерта-психолога, і нерідко призводить до перевищення останнім меж своєї компетенції [2]. В науковій літературі існують різні класифікації форм використання спеціальних психологічних знань (за об'єктом та предметом дослідження, за суб'єктом використання, за значенням спеціальних знань).

Як зазначає М. В. Костицький, існує два напрями використання психологічних знань у кримінальному процесі: а) безпосередньо самим юристом у процесі здійснення ним своїх повноважень і б) опосередковано, шляхом залучення до кримінального процесу професійних психологів [3].

Ми надали перевагу класифікації за суб'єктом використання психологічних знань, відповідно до якої формами використання психологічних знань є:

- 1) використання психологічних знань особисто слідчим (прокурором);
- 2) психологічне консультування фахівців в галузі дитячої чи вікової психології;
- 3) участь спеціаліста-психолога при проведенні слідчих дій з неповнолітніми;
- 4) проведення судово-психологічної експертизи неповнолітніх.

Використання психологічних знань слідчим (прокурором) є безпосередньою формою використання спеціальних психологічних знань. Консультація, участь спеціаліста та проведення експертизи відносяться до опосередкованих форм використання психологічних знань. Хоча, тут є певні проблеми і застереження. Участь спеціаліста та проведення експертизи передбачені та врегульовані кримінально-процесуальним законом, тоді як така форма, як консультація, не передбачена Кримінально-процесуальним кодексом України. Але, вирішенням даної проблеми може бути використання слідчим наданих йому процесуальних прав, пов'язаних з можливістю давати запити до різних установ, зокрема у яких працюють фахівці з дитячої та вікової психології. У даних запитах може міститися вимога дати характеристику вікових психологічних особливостей певної категорії неповнолітніх. Ввести в процесуальні рамки допомогу консультанта-психолога слідчий може також шляхом проведення його допиту.

Розглянемо особливості використання психологічних знань кожним з вищевказаних суб'єктів.

СЛІДЧИЙ. У теперішній час особливо актуальним стає положення про те, що забезпечення повноти і достовірності інформації, яка отримується, вимагає знання і застосування психологічних основ.

При проведенні слідчих дій по встановленню всіх обставин кримінальної справи, зокрема, і тих, що передбачені в статті 433 КПК України, слідчий здійснює пізнавальну, організаторську, конструктивну, виховну, комунікативну діяльність. При здійсненні цих видів діяльності він повинен знати психологічні особливості учасників слідчої дії, а отже, змушений використовувати психологічні знання.

Відповідно до Кримінально-процесуального кодексу України слідчий, самостійно, за своїм внутрішнім переконанням оцінює

докази, приймає рішення про необхідність застосування тих чи інших заходів, самостійно визначає необхідність проведення тих чи інших слідчих дій, за винятком випадків, коли законом передбачено отримання згоди від суду (судді) або прокурора (статті 67, 114 Кримінально-процесуального кодексу України).

Успішне проведення слідчої дії неможливе без попередньої підготовки її учасників (моделювання і прогнозування слідчої дії, знання її загальної психологічної структури, вивчення особи неповнолітнього учасника слідчої дії, визначення прийомів та методів психологічного впливу, прогнозування психічного стану неповнолітнього під час проведення слідчої дії, встановлення психологічних особливостей взаємовідносин неповнолітнього з іншими учасниками слідчої дії, способи нівелювання можливого негативного впливу на неповнолітнього інших учасників, прогнозування поведінки неповнолітнього тощо).

Як зазначає Л. Л. Каневський, діагностика психологічного та емоційного стану підлітка залежить від перцептивних здібностей слідчого – уміння проникнути у внутрішній світ підлітка, психологічною спостережливістю. При проведенні слідчої дії слідчий повинен враховувати і правильно визначати емоційний стан неповнолітнього, його дійсні мотиви і внутрішні переживання, оскільки не завжди зовнішнє вираження підлітка відповідає внутрішньому стану [4].

В більшості випадків, ступінь успішності проведення слідчих дій залежить від того, наскільки слідчий зміг достовірно спрогнозувати поведінку учасників слідчої дії. Оскільки, прогноз поведінки пов'язаний з діагностикою особистості учасників слідчої дії, без знання психологічних особливостей цих осіб він буде неточним, а, можливо, і невірним, особливо коли мова іде про поведінку неповнолітніх. Слідчому необхідно з'ясувати цілі, потреби, інтереси, мотиви поведінки підлітка, дослідити внутрішні фактори, тобто, психічний стан на момент злочину та на момент проведення слідчої дії, ціннісні орієнтації, індивідуальні особливості, стан інтелектуально-пізнавальної та емоційно-вольової сфери, особливості перебігу різних психічних процесів тощо. Для слідчого надзвичайно важливо знати, як себе буде поводити неповнолітній обвинувачений при проведенні тієї чи іншої слідчої дії, якому

варіанту поведінки надасть перевагу потерпілий, чи можна бути впевненим у правдивості показів неповнолітнього свідка. Для цього слідчий повинен вивчити особистість підлітка, керуючись методами психології. Успіх будь-якої слідчої дії залежить від того, наскільки слідчий зумів правильно вивчити її учасників, визначити індивідуальні особливості, спрогнозувати поведінку і на основі цього – обрати лінію проведення і правильну тактику.

КОНСУЛЬТАНТ. Консультант – це обізнана в певній галузі науки, техніки, мистецтва, ремесла тощо особа, яка на відміну від експерта і спеціаліста, не має чіткого процесуального статусу, але застосовує свої спеціальні знання для роз'яснення слідчому і суду фактів і обставин, що мають значення по справі і відносяться до тієї сфери наукової чи практичної діяльності, в якій консультант є професіоналом [5].

Психологічна консультація – це спеціальна психологічна діяльність, яку здійснює професійний психолог, у наданні практичної та інформаційної допомоги органу розслідування, спрямована на встановлення істини в справі та всіх обставин, що підлягають доказуванню в справі та є необхідними для прийняття правильного рішення [6].

Консультавання, як одна з форм використання спеціальних психологічних знань, може бути застосовано ще на етапі перевірки заяв і повідомлень про злочин, які надходять від неповнолітніх (через низький розвиток правосвідомості, моральних цінностей деякі неповнолітні з мотивів помсти чи інших мотивів можуть зводити наклеп чи на своїх друзів, чи дорослих, які тим чи іншим чином образили їх).

Психологічна консультація допоможе слідчому у з'ясуванні основних досягнень в галузі вікової, дитячої психології, типології неповнолітніх, специфічні прояви поведінки певних типів, вікові особливості психічного розвитку особи, особливості пізнавальних, вольових, емоційних процесів, що відбуваються під час розвитку неповнолітніх тощо.

Як консультант, психолог може надавати допомогу слідчому при підготовці до проведення різних слідчих дій за участю неповнолітніх. Звичайно, ця допомога має непроцесуальний характер (в буквальному розумінні цього слова), але вона може допомог-

ти у виявленні доказів у справі. Хоча недопустимо, щоб слідчий та психолог разом розробляли тактику проведення слідчої дії за участі підлітка. Слідчий, отримавши від психолога необхідну інформацію, самостійно розробляє тактичні прийоми кожної слідчої дії. Він, також, може звернутися до психолога для отримання інформації про вікові психологічні особливості неповнолітніх певного віку, їх вплив на протиправну поведінку підлітків. Консультант-психолог може порекомендувати слідчому зібрати додаткові відомості про неповнолітнього, застосувати певний вид психологічного впливу на останнього з метою налагодження психологічного контакту та отримання правдивих показів.

Психолог може допомогти слідчому у виборі часу і місця проведення слідчої дії з неповнолітніми, зокрема, тими, котрі перенесли страх, стан афекту тощо. Консультант-психолог взмозі визначити можливості підлітка правильно орієнтуватися в часі, давати оцінку його психологічному стану в момент сприйняття злочину, вивчити фактори, що перешкоджали правильному сприйняттю.

Консультант може брати участь у розробці соціально-психологічного портрету осіб, що вчинили злочин, допомогти у забезпеченні цілеспрямованого розшуку (фахівець у галузі психології за певних умов може встановити, чи злочин вчинено неповнолітньою особою, що значно звужить коло можливих підозрюваних, і, відповідно, покращить динаміку розслідування злочину).

Консультація фахівця-психолога може допомогти слідчому у призначенні судово-психологічної експертизи неповнолітнього, правильно сформулювати запитання до експерта тощо і уникнути тим самим питань, які мають юридичний зміст і відповіді на які повинні даватися саме слідчим тощо.

За допомогою психолога слідчий взмозі отримати загальне уявлення про рівень розвитку неповнолітнього, його інтереси тощо. Це є важливою інформацією для розроблення тактичних прийомів проведення слідчих дій за їх участю.

Ми погоджуємося з думкою В. Я. Марчака про те, що консультація-роз'яснення професійного психолога-консультанта з приводу питань, що мають важливе значення в справі, повинна бути проведена офіційно та долучена до кримінальної справи перед тими

питаннями, які потребують спеціального роз'яснення [7]. Це може бути здійснено шляхом допиту консультанта-психолога або направлення запиту до відповідних установ.

Таким чином, залучення консультанта компенсує недостатню обізнаність і компетентність слідчого чи прокурора у галузі психології, дозволить вивчити справу з різних позицій та прийняти адекватне рішення. Анкетування слідчих в Російській Федерації, проведені Ю. Д. Лівшицом та А. В. Кудрявцевою, показало, що зазначену форму використання спеціальних знань застосовують 5% респондентів[8].

Тобто, підставою для залучення консультанта-психолога при розслідуванні справ за участю неповнолітніх є потреба дізнавача, слідчого, прокурора отримати інформацію щодо обставин та фактів, які відносяться до сфери психології неповнолітніх. Перевага такого консультування полягає в тому, що дані особи можуть оперативного отримати кваліфіковану допомогу по даному питанню від фахівця.

СПЕЦІАЛІСТ. Спеціалістом-психологом у кримінальному процесі визнається будь-яка незацікавлена в результаті справи особа, яка володіє необхідними спеціальними знаннями в галузі психології або вміннями і навиками у визначеній галузі діяльності [9]. Участь психолога в розслідуванні кримінальної справи як спеціаліста передбачена чинним кримінально-процесуальним законодавством України (стаття 128-1 КПК України). Він може бути залучений до проведення будь-якої слідчої дії. Звідси слідує, що законом не заборонено його участь у обшуці, виїмці, відтворенні обставин, обстановки місця події, огляді, впізнанні і ін. Він може залучатися до участі в справі навіть при проведенні первинних слідчих дій. При цьому він може допомогти у висуненні версій з приводу способу вчинення злочину, суб'єкту злочину (чи вчинений злочин неповнолітнім, чи дорослою людиною) тощо.

Як спеціаліст психолог може бути запрошений до участі у допиті неповнолітнього. Він, беручи участь у допиті неповнолітнього, повинен своїми знаннями в галузі психології сприяти слідчому в отриманні повних і правдивих показів. Психолог може сприяти установленню психологічного контакту слідчим з допитуваним неповнолітнім.

Можливості психології у кримінальному процесі на сьогодні тільки починають вивчатися і поступово впроваджуватись. Вони ще не повністю досліджені. Але, переваги залучення психолога, на нашу думку, очевидні.

По-перше, психолог – фахівець, який професійно вивчає психічні процеси, що відбуваються у свідомості людини, зокрема неповнолітнього. Психолог зможе допомогти слідчому виявити особливості характеру і поведінки підлітка, що зумовлені його фізичним і психічним формуванням (гіперболізм, імпульсивність, наявність комплексів, схильність до фантазування, конформізм тощо).

По-друге, психолог може допомогти налагодити психологічний контакт між слідчим і неповнолітнім шляхом спілкування з обома. Головним завданням фахівця при цьому є створення уявного образу рівності учасників слідчої дії через модель “круглого столу”. Необхідність таких дій психолога викликана сформованим в суспільстві стереотипом, що допитувана в якості підозрюваного чи обвинуваченого особа – за переконанням слідчого – завжди винна.

По-третє, психолог може захищати неповнолітнього від відкритого і прихованого психологічного тиску, який може чинити слідчий, оскільки неповністю сформована психіка неповнолітнього є вразливою до різного роду тисків. А це може вплинути на правдивість свідчень допитуваного.

Для реагування на такі порушення психологу варто було б надати право робити зауваження щодо тактики чи тиску слідчого на неповнолітнього з подальшою їх фіксацією у протоколі допиту. Це є однією з гарантій захисту прав допитуваного неповнолітнього і може служити підставою для притягнення до відповідальності слідчого, інколи навіть і кримінальної (ст. 373, 374 КК України).

ЕКСПЕРТ. Експерт – це особа, яка володіє певними спеціальними знаннями, досвідом та навичками і залучається суб'єктом розслідування, коли за її допомогою необхідно провести глибоке та всебічне наукове дослідження й аналіз зібраних матеріалів та об'єктів для відповідних висновків з обґрунтованими відповідями на питання, що мають значення для правильного вирішення справи [10]. Вивченням цієї форми використання спеціальних психологічних знань займалися багато вчених. Даній

тематиці присвячені роботи П. Д. Біленчука, В. О. Коновалової, М. В. Костицького, З. І. Митрохіної та інших. У них частково піднімалося питання судово-психологічної експертизи неповнолітніх. Незаперечним є той факт, що завдяки проведенню судово-психологічної експертизи підвищується об'єктивність, всесторонність досудового розслідування, що дозволяє правильно вирішити питання кваліфікації та встановлення пом'якшуючих обставин.

Судово-психологічна експертиза – це засноване на спеціальних знаннях експерта-психолога дослідження вже зібраних у справі матеріалів для встановлення фактів, що не є очевидними. З її допомогою до вже зібраних у справі матеріалів додаються нові докази, для виявлення яких було потрібно застосувати спеціальні знання в галузі психології [11]. Як зазначає В. О. Коновалова, причинами для призначення судово-психологічної експертизи неповнолітніх можуть бути неадекватність поведінки неповнолітніх своїм віковим характеристикам, примхливість мотивації скоєних ними вчинків, неправильна, незвичайна інтерпретація звичайних обставин і фактів, схильність до фантазування за відсутності для цього яких-небудь реальних передумов, “дитячість” поведінки при досить високому інтелектуальному розвитку та ін.[12]. Судово-психологічна експертиза неповнолітніх може призначатись і для з'ясування особливостей мотиваційної сфери неповнолітнього, з'ясування, чи знаходився неповнолітній в момент вчинення злочину в стані фізіологічного афекту, установити можливість усвідомлювати характер вчинених дій та керувати ними. Неповнолітні свідки і потерпілі можуть бути направлені на судово-психологічну експертизу для з'ясування їх можливості з врахуванням індивідуально-психологічних та вікових особливостей об'єктивно сприймати обставини справи та давати про них правильні покази.

Не можна ставити на вирішення судово-психологічної експертизи наступні питання: 1) винність чи невинність неповнолітніх, мотиви, мету злочинів, вчинених ними; 2) питання моральної оцінки неповнолітнього підекспертного; 3) оцінка правдивості чи достовірності показів неповнолітніх.

На сьогодні існує проблема розмежування компетенції експертів, що проводять судово-психіатричну та судово-психологічну експертизу. Як зазначає В. В. Козлов, ці труднощі зростають при

проведенні експертизи малолітніх і неповнолітніх, психіка котрих відрізняється певними особливостями, які не пов'язані з патологією психічної сфери і обумовлені приналежністю до певної вікової категорії і впливом на формування особистості підлітка оточуючого середовища [13]. Розмежовувати компетенцію експертів-психологів та експертів-психіатрів необхідно перш за все за предметом їхнього дослідження. Тобто, якщо предметом дослідження експертів-психіатрів є вивчення тільки психічних розладів, психічних захворювань, що виключають неосудність, встановлення осудності чи неосудності, то предметом дослідження експертів-психологів є вивчення психічних особливостей здорових осіб. Слід також пам'ятати, що якщо під час проведення судово-психіатричної експертизи виявляються будь-які особливості, які не виключають осудності особи, то оцінка впливу цих особливостей на поведінку особи не повинно проводитися експертами-психіатрами, оскільки це не входить до їх компетенції. У такому випадку необхідно проводити судово-психологічну експертизу. Не повинен також експерт-психіатр відповідати на питання про мотиви вчинення злочину, достовірність показів неповнолітнього, вплив певних зовнішніх обставин на поведінку підлітка. Звичайно, на ці питання в юридичному значенні не може відповідати і експерт-психолог. Але, при проведенні судово-психологічної експертизи неповнолітніх експерт-психолог може визначити індивідуальні психологічні якості особи, тобто особливості сприйняття, запам'ятовування і відтворення, волі, мислення; їх емоційні стани до, під час та після вчинення злочину. Аналізуючи дані обставини, експерт-психолог може сказати про можливість чи неможливість правильно сприймати ту чи іншу ситуацію.

На сьогодні судово-психологічна експертиза неповнолітніх може встановити здатність неповнолітнього обвинуваченого, потерпілого, свідка правильно сприймати обставини, що мають значення для справи і давати по них вірні покази з урахуванням вікових індивідуальних психологічних особливостей, наявність у неповнолітнього в момент вчинення злочину стану фізіологічного афекту чи іншого психічного стану, здатність неповнолітніх потерпілих від статевих злочинів правильно сприймати характер і значення дій, що вчиняються з ними, тощо.

Таким чином, без знання психології неповнолітніх дізнавачу, слідчому, прокурору важко в повному об'ємі отримати достовірну інформацію при розслідуванні злочинів за участю неповнолітніх. Очевидним є той факт, що неправильними є намагання вивчити поведінку та діяльність неповнолітнього слідчим самостійно, без залучення фахівців-психологів, для яких ця діяльність є основним предметом дослідження. Вже давно виникла необхідність у розробці наукових рекомендацій по використанню різних форм спеціальних психологічних знань. На сьогодні використання психологічних знань повинно бути на рівні з медичними та психіатричними.

1. Костицький М. В. Використання спеціальних психологічних знань в радянському кримінальному процесі: Навчальний посібник. – К.: УМК ВО, 1990. – С. 11.
2. Коцинець В. В. Використання спеціальних психологічних знань судом при розгляді кримінальних справ про злочини проти життя, здоров'я, та гідності особи: Монографія. – Івано-Франківськ: В-во "Фоліант", 2005. – С. 11.
3. Костицький М. В. Використання спеціальних психологічних знань в радянському кримінальному процесі: Навчальний посібник. – К.: УМК ВО, 1990. – С. 4.
4. Каневский Л. Л. Нравственно-психологические начала в деятельности следователя по делам несовершеннолетних // Вопросы борьбы с преступностью. – М.: Юрид. лит., 1981. – № 34. – С. 83.
5. Костицький М. В. Використання спеціальних психологічних знань в радянському кримінальному процесі: Навчальний посібник. – К.: УМК ВО, 1990. – С. 32.
6. Марчак В. Я. Використання спеціальних психологічних знань у досудовому слідстві. – Чернівці: Рута, 2005. – С. 48.
7. Там само. – С. 51.
8. Ливищ Ю. Д., Кудрявцева А. В. Использование специальных познаний в уголовном процессе: Учебное пособие. – Челябинск: Ренпол, 1999. – С. 11.
9. Коцинець В. В. Використання спеціальних психологічних знань судом при розгляді кримінальних справ про злочини проти життя, здоров'я, та гідності особи: Монографія. – Івано-Франківськ: В-во "Фоліант", 2005. – С. 65.
10. Романюк Б. В. Сучасні теоретичні та правові проблеми використання спеціальних знань у досудовому слідстві: Монографія. – К.: Національна академія внутрішніх справ України, 2002. – 51с.
11. Коцинець В. В. Використання спеціальних психологічних знань судом при розгляді кримінальних справ про злочини проти життя, здоров'я, та гідності особи: Монографія. – Івано-Франківськ: В-во "Фоліант", 2005. – С. 21.
12. Коновалова В. Е. Правовая психология. – Х.: Консум, 1997. – С. 103.
13. Козлов В. В. Разграничение компетенции психиатров и психологов в производстве судебной экспертизы несовершеннолетних // Актуальные проблемы отраслевых юридических наук. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1982. – С.231.

Petechel O.Y. Application of special psychological knowledge in regard to juvenile participators of prejudicial inquiry

The paper analyzes the possibility of using of special psychological knowledge in regard to juvenile participators of prejudicial inquiry. The features of using of psychological knowledge by each of the subjects of criminal legal procedure are analyzed.

Keywords: psychological knowledge, juvenile participators, prejudicial inquiry

